

23. Irodalmi nyelvünk kialakulásának főbb állomásai

Szerző dezs

Magyar nyelvtan tétel

23. Irodalmi nyelvünk
kialakulásának
főbb állomásai

A
nyelvemlékeket két fő csoportra oszthatjuk, a szórványemlékekre
és a szövegemlékekre.

Szórványemlékek
azok az idegen nyelvű szövegek, melyek csak beékeltek
szavakat vagy kifejezéseket
tartalmaznak. Ilyen például az első
nyelvemlékünk, 950-ből, Bíborbanszületett
Konstantin: A birodalom
kormányzásáról.
Görög nyelvű, de közel
félszáz
magyar szó található meg benne, pl. a
hét vezér neve, Tisza,
Etelköz… Hazai
szórványemlékünk az Anonymus
által írt Gesta Hungarorum,
amelyben
több helynevet is találunk; saruuar
(sárvár), matra
(mátra)… 1055-ből A
tihanyi apátság
alapítólevelében
találhatjuk az első mondattöredéket, a
fehérvárra menő hadi útra
(amúgy az alapítólevél
latin nyelvű).

A
szövegemlékek
hosszabb gondolatot jelentenek, magyar nyelven. Ennek
két csoportja a kéziratok és a
nyomtatott emlékek. Kézirat
például 1195-ből a Halotti
beszéd és könyörgés,
és a XIII. századból az Ómagyar
Mária-siralom.
1200-ból még a Königsbergi
töredék és szalagjai, 1372-ből
a Jókai-kódex,
és 1510-ből a Margit-legenda. Nyomtatott
formában megtalálhatóak
1541-ből Sylvester János: Új Testamentum,
1590-ből Károli Gáspár:
Szent Biblia, és 1604-ből Szenzi
Molnár Albert Magyar - Latin, Latin –
Magyar szótárjai című

szövegemlékek.

A
szórvány-, és
szövegemlékeken
kívül még
megemlíthetünk glosszákat,
pl. Marosvásárhelyi glosszák
(1410) és szójegyzékeket,
pl. Besztercei szójegyzék
(1359).

FELADAT: